

Carlola Carsolia, Fausta de Stefanija, Krzystofa Wielickega – vsi so stali na vseh osemstisočakah in vsak je povedal kakšno svojo izkušnjo ali opredelil svoje početje. Končalo se je z začetkom, kajti ko so Francozi osvojili Anapurmo, so od dveh možnosti izbrali njo, ker je bil Daulagiri v tistem času zanje pretežak.

In tako je Messner pripravil iztočnico, da je na oder lahko za konec stopil **Tomaž Humar** in povedal nekaj misli. Nato pa je sledilo največje presenečenje: prireditelji so mu podelili posebni Encijan za alpinistični uspeh, Siru Edmundu Hillariju in Reinholdu Messnerju pa za posebne zasluge v alpinizmu in skrbi za naravo.

Boljšega konca si ne bi mogli zamisliti: združil je preteklost, sedanost in prihodnost. Preteklosti so s kritičnim pogledom na filmsko tematiko, ki se tiče gor, prireditelji dali besedo že čisto na začetku, saj so kritično zastavili pogled na nekatere prve scenarije s tega področja, ki so potem na umetniškem področju ponujali nekakšne kliše nadaljnjim zgodbam in izdelkom.

Film »Gora«, v katerem je igral slavni **Spencer Tracy**, je že eden izmed takšnih primerov, ko so ameriški scenaristi predstavili probleme iz doline in po nepotrebnem prikazali goro kot nekaj negativnega. V retrospektivi so se organizatorji spomnili še **Victorja Matura** kot domačina, katerega oče je odšel v Ameriko, sinu pa bodo od julija do septembra namenili retrospektivo v Madon-

ni di Campiglio. Omenimo, da so gledalci lahko znova presodili kakovost filmov **Luisa Trenkerja**, ki so ga nekoč razglašali za kič, spet drugi pa za humanista, in ne nazadnje še Jamesa Bonda, konkretnije njegovega dvojnika, kaskaderja **Remyja Julienna**, kadar je šlo za nevarne scene – in kot vemo, se je tudi James Bond gibal v gorah.

Tudi švicarski film je dobil svoj prostor, čisto po pravici, saj o njem vemo prav malo, čeprav so švicarski režiserji dali velik prispevek celo v francoskem igranem filmu, **Xavier Koller** pa je leta 1990 za svoj film »Reise der Hoffnung« prejel oskarja. Kot je dejal direktor švicarske kinoteke **Herve Dumont**, je težko govoriti o švicarskem filmu, saj ima vsak narod, ki je sestavni del Švice – nemški, francoski, italijanski in retoromanski – svojo kulturo. Tudi v umetniškem smislu so se francoski avtorji kmalu obrnili v igrani film, nemški v dokumentarni, Italijani pa vemo, da imajo festival v Locarnu, ki je ena izmed največjih valilnic filmskih talentov.

In v tem smislu je v prelepi dvorani prvega nadstropja palače Geremia predsednik **Claudio Visintainer** zaključil filmski festival z besedami: »Gledati moramo v prihodnost. Pa ne le v leto 2002, ko bo leto gorá in bo festival v Trentu praznoval petdeset let, ampak še naprej, tako kot nam je to ves čas dopovedoval letošnji filmski plakat.«

UMRL JE IDEJNI VODJA IN KRONIST SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA V BARILOČAH

POSLOVIL SE JE DR. VOJKO ARKO ✓

V San Carlosu de Bariloche v Argentini je letošnjega 9. marca v osemdesetem letu življenja umrl **dr. Vojko Arko**, planinec in pisatelj, duša slovenskega andinizma v Južni Ameriki, ustanovni član Slovenskega planinskega društva v Argentini, pobudnik za gradnjo planinskih koč in poti, predvsem pa alpinist in idejni vodja slovenskih argentinskih alpinistov in planincev. Dve odpravi v Patagonijo, ki se ju je udeležil, več prvenstvenih smeri in prvih vzponov na vrhove, tudi na Cerro Arko, gorski vrh, ki so ga imenovali po njem, so le fizični izraz njegovega alpinizma.

Bil je sodelavec mnogih svetovnih revij, posebno španskih, ameriških in švicarskih, ki so naravnane tudi raziskovalno.

V slovenskem jeziku je napisal knjige Zgodbe z Nahuel Huapija (izšla je leta 1975 v Mohorjevi družbi v Celovcu), Ljubezen po pismih (izdalo jo je Slovensko planinsko društvo Bariloče-Buenos Aires leta 1975, prevod te knjige v španščini Amor por carta pa je izšel v Clubu Andino Bariloche leta 1995), v španščini pa Otto Meiling in veliko člankov, nekatere tudi v nemščini. V Sloveniji je bil najbolj znan kot soavtor knjige Dhaulagiri, ki jo je napisal skupaj z **Dinkom Bertoncijem** in ki jo je izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu leta 1956 – Bertoncij je bil takrat član argentinske odprave na ta osemstisočak. Bil je tudi pobudnik za izdajanje zbornika Goré, glasila SPD Bariloče, ki občasno izhaja

Dr. Vojko Arko, ustanovni član SPD Bariloče v Argentini

od leta 1955 in katerega zadnja številka je izšla leta 1996 v sodelovanju s PD Celje – za to revijo je sam tudi napisal največ prispevkov. S sestavkom-novelo Cerro Shaihueque je sodeloval v antologiji emigrantske proze 1945–1991 »Pod južnim križem«, ki je izšla v Mohorjevi družbi leta 1992.

Ob vsem tem so pomembne njegove biografije znanih planincev Reicherta, De Agostinija, Freya, Tončka Pangerca, ki se je smrtno ponesrečil v tamkajšnjih gorah, Otta Meilinga (v španščini) in Neumeyerja (v nemščini) ter kronološki članki o delovanju Slovenskega planinskega društva v Bariločah, tudi v Planinskem vestniku leta 1991 (v nadaljevanjih).

Za svoje delo predvsem na planinskem in planinsko publicističnem področju je leta 1969 dobil diplomu argentinskih gorskih čet, leta 1978 je postal častni član Centra Andino Buenos Aires, tri leta pozneje Cluba Andino Bariloche. Od leta 1969 se eden od vrhov ob izviru reke Turbio blizu čilske meje imenuje po njem Cerro Arko, Arkov vrh.

Andinist, planinski organizator in vzgojitelj, pisec in kronist Vojko Arko se je rodil 19. avgusta 1920 v Ribnici na Dolenjskem. Maturiral je leta 1938 na klasični gimnaziji v Ljubljani, na Pravni fakulteti v Ljubljani je diplomiral leta 1944, podiplomsko je študiral do leta 1947 na Fakulteti političnih ved v Padovi, kjer je isto leto doktoriral z nalogo »Kolonijalni razvoj Brazilije«.

Oktober leta 1944 so ga Nemci zaradi političnega delovanja, ko je delal za zavezniške obveščevalne službe, aretirali, vendar pa je transport v Nemčijo prekinil konec vojne. Potem ga je za dobre štiri mesece zaprla še ameriška vojaška uprava, nato je odšel v Padovo, kjer je bil tolmač pri angleški vojski.

V začetku leta 1948 je emigriral v Argentino, kjer se je najprej kot delavec-težak in potem kot uradnik zaposlil pri ministrstvu za javna dela pri gradnjah okoli letališča Ezeize v Buenos Airesu. Od leta 1949 do 1962 je bil uradnik in knjigovodja pri Raynoff y Caldart v Bariločah, potem je kupil konfekcijsko trgovino, v kateri je prodajal tudi športno opremo vse do leta 1985, ko se je upokojil. Ta čas je na srednješolskih tečajih v Bariločah tudi poučeval slovensko zgodovino in slovensko književnost.

V Bariločah se je vseskozi planinsko udeleževal. Bil je eden od ustanoviteljev SPD v tem kraju (društvo je bilo ustanovljeno 22. februarja 1951) ter njegov dolgoletni odbornik, od leta 1952 do 1968 tudi član upravnega odbora Cluba Andino Bariloche ter pobudnik za gradnjo njihovega planinskega zavetišča Refugio Frey ob Laguna Tonček, Tončkovem jezeru (v spomin na Tončka Pangerca), od leta 1952 pa je bil tudi klubski knjižničar.

Od prihoda v Bariloche leta 1949 je bil dopisnik buenosaireskega tednika Svobodna Slovenija, članke je pisal tudi za njihov Zbornik, dopisoval je v tržaško Mladiko, v španščini je pisal za Anuarios Cluba Andino Bariloche, od leta 1959 do leta 1962 je o planinskih dogajanjih iz Argentine poročal za Journal der schweizerischen Stiftung für alpine Forschung, od leta 1951 pa je bil tudi sodelavec American Alpine Journala.

Dinko Bertoncelj, soustanovitelj Slovenskega planinskega društva v Bariločah, vrhunski plezalec-alpinist in prijatelj dr. Vojka Arka, je posebej za Planinski vestnik svojemu prijatelju napisal tole:

Ko smo Te nosili po strmi stezi proti gorskemu pokopališču pod Lopezovo steno, o kateri si tako rad govoril kot o svoji steni, sem v mislih pohitel nazaj za pol stoletja, v dobo, ko sva se spoznala in postala iskrena prijatelja.

Začelo se je na bariloški železniški postaji, kamor si me prišel sprejet v družbi Frenka in Janeza. Ne da bi me dobro spoznal, si me sprejel kot prijatelja; dovolj Ti je bilo dejstvo, da sem smučar in gornik. Skoraj nehote in ne da bi se zavedla, si postal moj varuh in svetovalec.

Kar lepa družbica se nas je znašla okoli leta 1950 v Bariločah, vsi navdušeni planinci, plezalci in smučarji, in mislim, da si kar za vse postal neke vrste duhovni vodja. To ni bila lahka doba za nove naseljence v teh krajih; vsi s Teboj vred smo se borili za obstoj, kar pa ni preprečilo, da se ne bi z vso mladostno ihto zagnali v gore. Začela se je cela vrsta vzponov, ponovitve vseh znanih smeri v okoliških hribih, in ko smo na lepem ugotovili, da je nešteto vrhov še nepreplezanih in brez imen, ni bilo več meja našemu navdušenju. Pri vsem tem razpoloženju si bil Ti vedno z nami; lahko bi rekel, da si bil kljub temu, da večkrat nisi bil osebno prisoten, alma mater našega udejstvovanja v hribih. Zbiral si podatke, zemljevide, opise smeri, da si nam s tem olajšal podvige, po končanih turah si pa vse dosežke skrbno zabeležil v knjigo vzponov, v katero si začel zapisovati že v februarju 1949.

Po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva v Bariločah in do zadnjega dne Tvojega produktivnega življenja si pisal in pisal. Praktično vsi naši podvigi, na novo začrtane smeri v stenah Lopezu, Tronadorja, med Katedralskimi stolpi, na Celinskem ledu Patagonije, Antartike, Himalaje in še marsikje, vse je ostalo dokumentirano in popisano v črticah, spisih, poročilih. Brez Tvojega navdušenja in požrtvovalnosti bi se vse to izgubilo. Skoraj si upam trditi, da bi tudi Slovenska steza, ki vodi mimo bivaka »Pod Skalco« do Tončkovega jezera v Katedralskem pogorju, pod »Slovenskim Zvonikom«, ne obstajala, če ne bi bilo Tebe, ki si nas navduševal in nekako priganjal k delu, kateremu smo se mlajši kaj radi izognili.

Tudi križ na gori Capilla in slovenska steza do bivaka »Slovenija« v dolini tolmunov imata Tvoj neizbrisen pečat. V goro Capillo si bil skoraj zaljubljen; ne morem pozabiti, ko sem bil tik pred Tvojim odhodom v večnost pri Tebi, kako so Ti oči v veselju zasijale in se Ti na široko odprle, ko sem Ti na kratko poročal o našem skupnem izletu na Capillo za 49. obletnico bariloškega SPD. Tako si bil slaboten, da si se praktično že poslavljaj, zelo mi je bilo hudo, vendar sem bil vseeno vesel, da sem Ti v zadnjih urah vsaj za trenutek pregnal teme misli, ki so Te brez dvoma mučile.

V Bariločah ne poznam človeka, ki Te ne bi spoštoval, če že ne imel rad. Odkar deluje v našem planinskem »Stanu« Aljaževa šola, si bil neutruden učitelj in profesor, mladina Te je imela rada in Te je spoštovala, ker si ji nudil vse, kar si imel v sebi, z vso ljubeznijo in dobro voljo.

Na vseh naših prireditvah si bil prisoten, vedno si bil pripravljen pomagati in sodelovati. Rad si zapel z nami, saj 253

to je tudi Tebe spominjalo na tiste večere v gorskih kočah ali ob tabornem ognju, ko smo dostikrat tudi pozno v noč prepevali. Tudi deklamiral si rad, sploh Prešerna, saj si skoraj vse znal na pamet. Še danes mi ni jasno, kako si si mogel zapomniti celoten Krst pri Savici, Sonetni venec in še marsikaj drugega.

Vsa slovenska skupnost, ogromno Bariločanov, večina članov Cluba Andino Bariloche, vojaška častna straža nas spremlja do Tvojega zadnjega počivališča pod Tvojo severno steno Lopeza. Prosili so me, da bi Te na kratko ogovoril in se poslovil od Tebe v imenu društva – oprosti, Vojko, nisem zmogel...

Govoril je **Vicente**, bivši predsednik Cluba Andino Bariloche, omenil je vse, kar je bilo treba povedati, iz vsega pa je zvenelo globoko spoštovanje in celo občudovanje. Močno nas je ganilo, da so Te tudi argentinski prijatelji tako upoštevali. V govoru se je poslovil tudi predsednik SPD Bariloče, nakar so Ti zapeli naši najmlajši in v slovo Ti je zatrobil trobentač vojaške godbe.

Dragi Vojko, s Teboj sem izgubil najboljšega prijatelja, poštenega, zvestega, brez vsake zavisti in pripravljene, da pomagaš v vsaki potrebi. V čast mi je, da sem Te spoznal in edino, kar mi še preostane, je, da se poslovim – in Bog lonej, da sva bla prijatla!

GORNIŠTVO KOT OBLIKA VZGOJE ODRASLIH Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU

VREDNOTE, KI VODIJO K CILJU

DARJA GORJUP

Gornišтво je lahko način preživljanja prostega časa, oblika doživljanja narave, s sociološkega vidika pa tudi vzgoja za samostojno življenje.

Z vzgojnega vidika je izredno primerna dejavnost, saj pomeni neizmerno in hvaležno področje za formiranje osebnosti človeka, na primer tovarštva, spoznavanja okolja, za učenje pravilnega ovrednotenja odnosa do družbe, pomoči v nesreči in za izpopolnjevanje lastne osebnosti.

Potrebe odraslih oseb z zmerno in hujšo motnjo v duševnem razvoju so takšne, da jih ne moremo zadovoljevati samo na socialnem področju, kot na primer z bivanjem, s prehrano in varstvom. Njihove potrebe so vsestransko obsežne in jih je mogoče zadovoljevati le v interdiciplinarnih, visoko diferenciranih strokovnih programih.

Cilj gorniške vzgoje ni samo tehnično usposabljanje odraslih oseb z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju za gore in za življenje v naravi, temveč tudi v

tem, da znajo gore pravilno doživljati in potem ovrednotiti svoja spoznanja.

POZITIVNI VPLIVI GORNIŠTVA

Positivni vplivi, ki jih gornišтво kot oblika vzgoje prinaša odraslim osebam z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, so naslednji:

- vpliv gornišstva na zdravje, na krepitev telesnih sposobnosti, vztrajnosti in moči;
- sposobnost doživljanja sebe v gorah v obliki sprostitve, razmišljanja in psihične stabilizacije;
- povečanje delovne sposobnosti po aktivnem planinskem izletu;
- večja socialna prilagodljivost, razumevanje doma, na delovnem mestu, v družbi;
- življenjski optimizem s pogledi in načrti za prihodnost;
- iznajdljivost in prožnost v življenjskih situacijah, iskranju izhodov iz težav ter socialna gibljivost v življenju in družbi;
- ustrežljivost v socialnih situacijah, ki zahteva odzivnost sočloveka in samopožrtvovalnost.

Odrasle osebe z zmerno in hujšo motnjo v duševnem razvoju imajo zelo nizko stopnjo samozaupanja in prav to je pogosto vzrok, da določene aktivnosti težje sprejemajo, ker nimajo upanja, da bodo nalogo uspešno opravile. Spodbujanje lahko veliko prispeva k samozaupanju, pohvala in občutek sprejetosti pa povečujeta samoodgovornost.

Vztrajnost pri delu je pri odrasli osebi z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju zelo težko dosegljiva in je v večini primerov odvisna od želje po doseganju ciljev. V začetni fazi obravnave morajo biti varovancu predstavljeni cilji, ki jih bo lahko dosegel v kratkem času. Tako bo varovanec začutil zadovoljstvo nad lastnim uspehom.

GORNIŠTVO KOT OBLIKA VZGOJE

Z gorništvom kot obliko vzgoje in ne nazadnje kot načinom življenja lahko pri odraslih osebah z zmerno in hujšo motnjo v duševnem razvoju dvigujemo stopnjo

Pohod, poln zanimivosti ✓

V soboto po kosilu smo šli na pohod. Bil je lep, sončen dan. Šli smo mimo vojašnice ob Soči pod vasjo Dolje do vasi Gabrje. Po travniku, kjer smo hodili, je bilo blatno. Ob poti nismo srečali nobene živali.

Po enurni hoji smo prišli v Gabrje. Ustavil nas je gospod Slavko in nas povabil, da si ogledamo obnovljen star mlin in kapelico iz I. svetovne vojne. Mlin ima novo mlinsko kolo, mlin za mletje pšenice pa bodo obnovili še letos. V kapelici je bil kip italijanskega vojaka, na stenah pa so bila napisana imena padlih v vojni.

Vrnili smo se po cesti skozi vasi Dolje in Zatolmin polni lepih doživetij.

Andrejka, Božo, Lucijan, Marija, Miran in Dolfi, stanovalci Naše hiše, Tolmin